

Ko e hā 'a e me'a 'e hoko ki he ngaahi fakamatala kiate au'?

Ko e ngaahi fakamatala 'oku' ke 'oatu 'i he foomu', 'oku ngāue'aki 'eni 'e he kau ngāue 'a e LSA ki he'enau ngāue 'oku fakahoko ki ho'o tohi kole tokoni fakalao'.

Ko e hā e me'a 'e hoko kapau 'e 'ikai te u fiemālie ki he tu'utu'uni ki he'eku kole'?

Te ke lava ke kole ki he LSA ke nau toe fakakaukau'i 'enau tu'utu'uni' pē ko ha'o tohi tangi ke toe vakai'i 'e he Legal Aid Review Panel pe ko 'enau va'a ki hono toe vakai'i e ngaahi tu'utu'uni'. Kole atu ki he tokotaha 'oku' ne tokoni'i koe 'i ho'o tohi kole' ke tokoni atu ki he me'a' ni.

Ki ha toe ngaahi fakamatala lahi ange, vakai 'i he 'initaneti' ki he tu'asila www.lsa.govt.nz

Fakamatala fekau'aki mo e Tokoni Fakalao ki he Faihia'

Kapau 'e tā tikite koe ki ha faihia pea 'oku 'ikai ke 'i ai ha'o loea, 'oku 'i ai 'a e loea ngāue (on duty) 'i he fakamaau'anga' te ne lava ke tokoni'i koe ta'etotongi 'i he 'uluaki 'aho 'o ho'o hopo'. Ka toe hokohoko atu ho'o hopo' pea 'e fiema'u leva ke 'i ai ha'o loea. Te ke lava 'o kole ha tokoni fakalao kapau te ke fiema'u tokoni ki hano totongi 'o ha loea.

Ko e hā 'a e tokoni fakalao ki he faihia'?

Ko ha tokoni fakapa'anga 'eni ke tokoni atu ki ho'o ngaahi fakamole fakaelao' kapau kuo faka'ilo koe ki ha faihia maumaulao. 'E fiema'u ke ke totongi fakafoki ha konga, pe ko e kotoa 'o e ngaahi tokoni na'e fai atu'.

'E lava nai keu ma'u ha tokoni fakalao?

Ko e ngaahi tu'utu'uni 'a e Potungāue ki he Ngaahi Tokoni Fakalao' pe Legal Services Agency (LSA) 'e makatu'unga 'eni 'i ha me'a 'e ua:

1. Ko ho'o tu'unga fakapa'anga. 'Oku 'uhinga 'eni' 'e fiema'u ke ke 'omai 'a e fakamatala kakato ki ho'o vahé' (pea mo ho hoa') pea mo e lahi e pa'anga 'oku' mo ma'u.
2. Ko e tu'unga mamafa 'o e faihia kuo tā tikite ki ai'. Ko hono tali 'o e ngaahi tokoni fakalao', 'oku meimei ke ma'u 'e kinautolu ko ia 'e ala tautea'i ke ngāue pōpula'.

Ko e hā 'a e ngaahi fakamatala 'e fiema'u 'i he foomu kole Tokoni Fakalao ki he Faihia'?

- Ko e faihia kuo tokuaki'i koe ki ai' ('oku hā atu 'eni 'i ho'o tikite hopo').
- Ho tu'asila mo e fika telefoni 'i he ngāue'anga' mo e 'api nofo'anga'.
- Ho 'aho fā'ele'i'.
- Lahi ho'o pa'anga hūmai 'i he ta'u 'e taha kuo 'osi'.
- Ko ha'o pa'anga kuo fakahū tātānaki.
- Mahu'inga 'o ha'o koloa totonu, hangē nai ko ha'o 'api pe kā.

- Pa'anga 'oku' ke mo'ua'aki ki ha taha.
- Toko fiha e fānau tauhi'.
- Kapau 'oku 'i ai hao hoa (nonofo/ pe mali/ pe nofo-mali sivile) pea 'e fiema'u mo ha ngaahi fakamatala tatau ki he'ene tu'unga fakapa'anga'.

Ko e hā 'oku fiema'u ai 'e he LSA ke nau 'ilo ki he ngaahi fakamatala' ni?

Koe'uhi' ke nau lava ke fai ha tu'utu'uni fakafiemālie pe te ke lava ke ma'u ha tokoni fakalao, lahi 'o e pa'anga te ke ala tā fakafoki' pea mo e founga te ke tā fakafoki ai 'eni'.

Ko hai 'e lava ke tokoni mai ki he'eku tohi kole tokoni fakalao'?

- Kapau kuo' ke 'osi 'ilo ha loea 'oku' ke fiema'u ke ne fakafongā'i koe, 'alu 'o sio ki he loea' ni.
- 'Alu ki he tesi 'i he Fakamaau'anga Fakavahe ofi taha' 'o kole ke ke talanoa pea mo e loea tiuti' (on duty). Ka femo'uekina 'a e loea tiuti' pea ke kole ange pē ki ha taha ngāue 'i he Fakamaau'anga' ke ne tokoni atu.
- 'Alu ki he 'ōfisi 'o e Potungāue Tokoni Fakalao ofi taha' pe LSA, pe Senitā Lao Fakakomiuniti, pe Kautaha Fale'i ma'a' e Kakai'. 'Oku hā 'i he tohi telefoni' 'a e ngaahi fika mo honau tu'asila' takitaha, pe te ke vakai 'i he 'initaneti' ki he tu'asila www.lsa.govt.nz

Ko hai 'e lava ke ne fakafongā'i au 'i he fakamaau'anga'?

Te ke fili pē 'e koe ho'o loea', kā kuopau kuo tali ia ko ha loea tokoni fakalao ki he fa'ahinga hopo 'a'au'. Kapau 'oku 'ikai ke 'i ai ha'o loea, 'e fili'i atu 'e he LSA ha loea ma'au. 'Oku meimei ke faingamālie pē 'a e loea ngāue' ke ne fakafongā'i koe he fuofua 'aho pē 'o ho'o hopo'.

'E anga fēfē ha'aku 'ilo 'oku tali 'eku kole tokoni fakalao'?

'Oku fa'a fakahaa'i atu kiate koe 'i he fakamaau'anga' pea 'e meili'i atu ha tohi 'i ha ngaahi 'aho si'i hili hono ma'u 'e he LSA

ho'o tohi kole'. Kapau 'e 'ikai te ke ma'u ha tali ki ho'o tohi kole' kimu'a 'i ho 'aho hopo', telefoni ki he LSA 'o kole ke ke talanoa ki ha taha fekau'aki pea mo ho'o tohi kole'.

'E fiema'u nai keu totongi ha fa'ahinga me'a'?

'E malava ke ke totongi ha pa'anga, (ko ha totongi fakafoki) ki hono tokoni'i fakalao koe'. Ko e lahi 'o e pa'anga te ke totongi 'e fakatefito ia 'i ho tu'unga fakapa'anga' pea mo e fakamole 'o ho'o hopo'. 'E fakahā atu 'e he LSA 'a e mahu'inga lahi taha 'e fiema'u ke ke totongi fakafoki' 'i he taimi te nau fakahā atu ai pe kuo tali ho'o tohi kole tokoni fakalao'. 'E fa'a fiema'u ke ke kamata leva ho'o totongi fakafoki'.

'E fakahā atu 'e he LSA e ngaahi founga ke fai 'aki 'a ho'o totongi fakafoki', hangē nai ko hano tātā fakakongokonga, totongi faka'angataha pe 'i he taimi 'e fakatau atu ai ho 'api' pe ngaahi koloa kehe'. Te ke malava ke totongi 'i ha ngaahi founga kehekehe pē.

Kapau 'oku 'i ai ha'o 'api totonu pe ha toe koloa kehe, 'e malava 'e he LSA ke hilifaki ha aleapau *charge* ki ho 'api' ko ha malu' 'o e pa'anga ke totongi fakafoki'. Ko e aleapau *charge* 'oku hangē pē ko ha aleapau noo'. 'E fiema'u ke ke fakahoko ha totongi fakafoki 'i he taimi te ke fakatau atu ai ho'o koloa.

Ko e hā 'oku fiema'u ai ke u fakamo'oni 'i he foomu'?

Ke fakamo'oni'i ko e ngaahi fakamatala mo'oni 'oku' ke fokotu'u atu he foomu' pea 'oku 'ikai te ke li'aki ha ngaahi fakamatala mahu'inga. Ko ha maumaulao 'oka ke fakamo'oni 'i he 'ilo'ilopau' 'oku 'i ai ha ngaahi me'a 'oku 'ikai ke totonu 'i he foomu' pe 'i ai ha ngaahi fakamatala mahu'inga 'oku 'ikai te ke fakakau atu. 'I ho'o fakamo'oni, 'oku 'uhinga 'eni 'oku' ke 'ilo pea te ke fakahā ki he 'ōfisi 'o e LSA kapau 'e 'i ai ha liliu ki ho'o tu'unga fakapa'anga' pe tūkunga ho'o mo'ui fakafu'ituitui' (hangē nai ko ha hiki ho vāhenga' pe ko ha'o hiki ki ha tu'asila fo'ou).